

Религиозна процесия в Южна Франция

ния натиск и да запази тяхната етнокултурна идентичност.

Изкуството е неотделима част от ромския начин на живот. За членовете на общността изкуството е продължение на всекидневието, професия като всяка друга, чрез която тя запазва своята самобитност и вътрешна автономност. „Циганското изкуство, пише известен учен, е изкуството да живееш.“ Това означава, че то не е просто отражение на един начин на живот: то е този начин на живот: изкуството да търгуваш, да караш кола, да пееш, да свириш и танцуваш, да празнуваш. Изкуството на ромите е универсално, защото обикаля света.

Музиката им е дала много на света: проникнала от Изток, в Румъния тя става известна като „циганска музика“ и се пренася в цяла Европа. Оказва се, че индийски и унгарски музиканти, които никога преди това не са напусkali страните си, удрят в еднакъв ритъм по своите ударни инструменти, а фламенкото на андалуските хитани и катхака от Индия си приличат поразително.

Музикалните инструменти на циганите са разнообразни: цигулка, дайре, кларинет, зурна на Балканите и в Източна Европа, шотландска гайда, акордеон, устна хармоника и пр. Музикантите търсят оригиналността, творческата интерпретация, импровизацията, съединяването (симбиозата) между различни музикални култури. Това е очевидно в изкуството на ромите в Унгария, Русия, на Балканите, в специфичния джаз на манушите в Западна Европа и на фламенкото в Андалусия. Редица велики композитори, сред които Ференц Лист, Йоха-

нес Брамс и Сарасате, са били изкушени от циганската музика, разбирали са нейната специфична красота и оригиналност.

В класическото ромско изкуство доминират тъжните любовни мотиви, драматизмът. Днес се раждат и нов тип песни и стихове, в които социалната критика се съчетава с прокламиране достойнството на ромите, правото им да се определят като такива и да го заявяват открито и без страх. (Виж исторически извори.)

„Циганският“ начин на живот е обединение на различни елементи, сред които първостепенно значение имат силата на родствени връзки, рамките на общността, солидарността между членовете на групата, доминирането на груповия интерес над индивидуалния, разграничението от неромите. Чрез професионалната си независимост и гъвкавост, приспособявайки се към различни ситуации в околното обкръжение, ромите формират своя дух на оцеляване при трудни условия. Затова се казва, че „циганската история се състои от преходи, а не от следи“, т.е. тя е култура „без постоянно местожителство“: ромите нямат градове и културни паметници, тяхната устна култура не е оставила писмени следи. Но те винаги са успявали да запазят своята етнокултурна специфика.

ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДЪРЖАВИ И РОМИТЕ В ИСТОРИЧЕСКА ПЕРСПЕКТИВА – XV – XX в. Ромската общност и ней-

Танцьори на фламенко